

Научни скуп „Материјална и духовна култура Срба
у мултиетничким срединама и/или периферним областима”
(17–18. октобра 2025. године, Ниш, Србија).

Од 17. до 18. октобра 2025. године на Филозофском факултету у Нишу одржан је XI научни скуп „Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима”.¹ Организатори су били Филозофски факултет Универзитета у Нишу, односно Департман за србистику, Филолошки, Историјски и Теолошки факултет Западног универзитета у Темишвару и Савез Срба у Румунији, односно Центар за научна истраживања и културу Срба у Румунији (Темишвар). Дати скуп је замишљен као место на којем ће истраживачи једном годишње представљати резултате својих истраживања српског културног блага у српским периферним и/или мултиетничким областима, при чему ће нарочита пажња бити посвећена српској периферији у Румунији, пре свега румунском Банату. С истим циљем је покренут и часопис *Исходишћа*, у којем се објављују радови представљени на скупу (Радан 2015).

Ове године скуп је окупио преко шездесет истраживача из Србије, Румуније, Републике Српске, Северне Македоније и Црне Горе који су се српском периферијом (и не само периферијом) бавили из угла лингвистике, етнографије, књижевности и историје, те са интердисциплинарног становишта. Посебна пажња посвећена је дијалектолошким истраживањима поводом обележавања јубилеја – „120 година српске дијалектологије”.²

На отварању скупа поздравне речи упутили су проф. др Михаило Антовић, продекан за научноистраживачки рад Филозофског факултета у Нишу, проф. др Михај Н. Радан, проф. др Горан Максимовић и проф. др Александра Јанић Митић, управник Департмана за србистику. Након отварања скупа проф. др Михај Н. Радан и проф. др Горан Максимовић представили су 11. број часописа *Исходишћа*, а потом су уследила пленарна излагања проф. др Слободана Реметића, академика АНУРС – „Сто двадесет година српске дијалектологије”, и проф. др Михаја Н. Радана – „Кућна слава у Карашевака”. Рад скупа се даље одвијао кроз седам секција: 1. „Наука о језику”, 2. „Историја и историографија”, 3. „Фолклористика”, 4. „Књижевност и културни контекст”, 5–7. „120 година српске дијалектологије”. С обзиром на профил

¹ Дати скуп представљамо на основу личних забелешки, објављеног *Програма Скупа и књиже резимеа* (Максимовић и др. 2025), те вести о скупу објављених на веб-сајту Филозофског факултета у Нишу (*Одржан 11. научни скуп „Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима”*; Обележен значајан јубилеј – 120 година српске дијалектологије).

² Мисли се на период модерних проучавања дијалеката српског језика којима је темеље ударио Александар Белић својом студијом *Дијалекти источне и јужне Србије* (1905).

часописа у којем представљамо дати скуп, издвојићемо излагања из језичких секција.

Секција „Наука о језику” обухватила је следеће радове: проф. др Марина С. Јањић – „Мотивациона и когнициона улога боја у настави српског језика у иностранству”, др Биљана Сикимић, научни саветник – „Истраживање српских говора у Румунији: до терена и назад”, проф. др Александра А. Јанић Митић – „Употреба маскулинатива и фемининатива међу новијим англицизмима у српском језику: корпусни приступ”, проф. др Маца Џаран Андрејић, проф. др Јан Губани – „Спољни језички утицаји као иницијатор српско-румунског билингвизма у румунском Банату”, доц. др Александар М. Новаковић – „Статус српског језика у уџбенику *Наш језик* америчког универзитета Колумбија”, проф. др Слободанка Пртија – „Латинизми у језику штампе некад и сад”.

У првој секцији „120 година српске дијалектологије” нашли су се следећи радови: др Бранкица Марковић, научни сарадник – „Сто двадесет година дијалектологије на страницама *Српској дијалектолошкој зборника*”, проф. др Татјана Г. Трајковић – „Дијалектолошка истраживања на Филозофском факултету у Нишу као допринос српској дијалектологији”, др Марина Јуришић, виши научни сарадник – „Глагол *жеиш* у говорима југоисточне Србије”, др Зоран Симић, научни сарадник – „Проминална редупликација у српском говору Пољадје у Румунији”, доц. др Нина Љ. Судимац Јовић, проф. др Александра Р. Лончар Раичевић – „О фонетско-фонолошким особеностима српских говора у румунском делу Баната”, мср Миљана Чопа, истраживач-сарадник – „Акценатске особине у говору Српске Пожежене – теренска запажања”, проф. др Васил Дрвошанов – „Прилози Миливоја Павловића о македонским дијалектима објављивани у листу *Скојски љасник*”, проф. др Данка Вујаклија – „Погледи Милојка Веселиновића на словенске дијалекте Македоније, западне Бугарске и источне Србије”, проф. др Надежда Д. Јовић – „*Лесковачки зборник* као путоказ за проучавање језичке прошлости југоисточне Србије у XVIII и XIX веку”.

Другу дијалектолошку секцију чинили су следећи радови: доц. др Бојана Вељовић Поповић – „Дијалектизми у уметничком стваралаштву Виолете Јовић”, др Биљана М. Савић, научни сарадник – „Поредбене конструкције са значењем еквативности у роману *Шайаши Мале Влашке* Славице Гароње”, проф. др Дијана Црњак – „Консонантизам у роману *Шайаши Мале Влашке* Славице Гароње”, др Ана Савић-Грујић, виши научни сарадник – „Лексика народних обичаја југоисточне Србије у контексту културолошких промена”, др Тања Милосављевић, научни сарадник – „Лековито биље у призренско-тимочкој лингвокултури”, мср Милица Михајловић – „Народна клетва у призренско-тимочкој области: дијалектолошки аспект”, проф. др Мирјана Илић – „Дијалекатски речник и лингвокултурологија”, проф. др Драгана Станковић, проф. др Милица Ристић – „Концептуализација доброг и лошег у језичкој слици света Врањанаца (на материјалу врањских пословица Хади Тодора Димитријевића)”, доц. др Јелена Стошић – „Језичке одлике тефтера бакалнице у Врању (XIX век)”.

Трећа дијалектолошка секција објединила је следеће радове: др Мирјана Петровић-Савић, виши научни сарадник – „Ономастички потенцијал

Речника косовско-медиохијског дијалекта Григорија Елезовића”, проф. др Слађана Цукот – „Микротопоними Шипова као одраз гласовних дијалекатских особина”, проф. др Зоран Спасовски – „Дијалектологија у топонимији”, др Јелена Д. Капустина, научни сарадник – „Хидроним Морава: преглед етимолошких хипотеза”, др Душан Р. Стефановић – „Типови женских личних надимака са Косова и Метохије”, др Сандра Савић, истраживач-сарадник – „Из ономастике Заплања – женска лична имена с краја 19. века”, мср Анђела Митић, истраживач-приправник – „Могућности примене вештачке интелигенције у дијалектолошким истраживањима”, проф. др Марина С. Јањић – „Језичке формуле дијалектолошког хумора (на примеру говора села Загуљање)”.

Значајан јубилеј српске дијалектологије на скупу је обележен и одржавањем округлог стола под називом јубилеја у просторијама Огранка САНУ у Нишу, а у организацији Департмана за србистику Филозофског факултета у Нишу и Института за српски језик САНУ. Округли сто је отворен представљањем *Малог речника села Бучума*, чији је аутор проф. др Недељко Богдановић. О речнику су говорили проф. др Слободан Реметић, академик АНУРС, проф. др Рада Стијовић и др Марина Јуришић. Затим су поздравне речи упутили проф. др Софија Милорадовић и академик Љубинко Раденковић, након чега је уследило десет излагања: проф. др Слободан Реметић, академик АНУРС – „Сто двадесет година *Српског дијалектолошког зборника*”, проф. др Радивоје Младеновић – „Српски дијалекатски корпус 120 година после *Дијалеката и источне и јужне Србије* – стање и перспектива”, проф. др Рада Стијовић – „Златни век српске дијалекатске лексикографије”, проф. др Јордана Марковић – „Ономастички подаци као грађа за дијалектолошка проучавања”, проф. др Михај Радан – „Синтетички приказ утицаја румунског језика на говоре Карашевака са посебним освртом на синтаксички и лексички сегмент”, проф. др Васил Дрвошанов – „Дијалектите во светлината на ареалната лингвистика”, проф. др Срето Танасић, академик АНУРС – „Дијалектолошка екскурзија Александра Белића у Херцеговину”, проф. др Драга Бојовић – „Дијалектологија у Црној Гори у свијетлу српске дијалектологије”, проф. др Драгана Радовановић – „Српска дијалектологија данас – између традиције, модерних методологија и савремених технологија”, проф. др Дијана Црњак – „Етнодијалекатски текст: неке могућности ишчитавања”.

Другог дана скупа одржан је састанак учесника пројекта *Истраживање историје и културе Срба у Румунији*, чији је покретач Центар за научна истраживања и културу Срба у Румунији. Након завршетка радног дела скупа организован је обилазак археолошког налазишта „Медијана”.

Из изложеног се да закључити да је лингвистички део скупа био изразито дијалектолошки оријентисан обухватајући истраживања и синтезе досадашњих истраживања дијалеката српског језика, као и испитивања њиховог уметничког потенцијала, на различитим језичким нивоима и с различитих теоријско-методолошких становишта. Скуп је био прилика да се преиспита данашње стање ове дисциплине и размотре правци њеног даљег развоја, те је дао подстицај за даља проматрања датих питања, која ће, верујемо, наћи места на наредној конференцији. Очекујући још квалитетнији програм следеће године, организаторима желимо срећан рад, уз честитке на напредовању

њиховог гласила – *Исходистица*, чији се једанаести број на листи категорисаних часописа за 2025. годину коју је утврдило Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије нашао у вишој категорији – M51.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- МАКСИМОВИЋ, Горан и др. (ур.). *Научни скупи „Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима” / „Cultura materială și spirituală a Sârbilor din regiunile multietnice și/sau periferice”*. Програм Скупа и књижа резимеа. Ниш: Филозофски факултет, 2025. <<https://izdanja.filfak.ni.ac.rs/zbornici/2025/materijalna-i-duhovna-kultura-srba-u-multietnickim-sredinama-i-ili-perifernim-oblastima-cultura-materiala-si-spirituala-a-sarbilor-din-regiunile-multietnice-sisau-periferice>> 30.03.2026.
- РАДАН, Михај (Миља) Н. Предговор. *Исходистица* 1 (2015). <<https://izdanja.filfak.ni.ac.rs/casopisi/2015/ishodista-1-2015>> 30.03.2026.

Данка Вујаклија

Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за српски језик и лингвистику
Др Зорана Ђинђића 2, 21000 Нови Сад, Србија
dankaur@ff.uns.ac.rs